

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/53/2020
Identifikačné číslo spisu:	1113210891
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1113210891.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: OPTILINE a.s., so sídlom Mlýnská 22/4, Bubeneč, 160 00 Praha 6, IČO: 262 70 412, právne zast. Mgr. Miroslavom Staníkom, advokátom so sídlom Šancová 11/A, 811 05 Bratislava, proti žalovaným: 1/ J. K., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Š. XXXX/XX, B., 2/ P. X. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom Ú. XX, B., zastúpený JUDr. Jánom Benčúrom, advokátom so sídlom Záhradnícka 41, 821 08 Bratislava, o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12C/62/2013, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. marca 2019 sp. zn. 9Co/15/2019-256, takto

rozhodol:

Dovolanie žalobcu v časti, ktorým napáda potvrdzujúce uznesenie o zastavení konania, o d m i e t a a vo zvyšnej časti dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému 1/ nepriznáva voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovanému 2/ priznáva voči žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením zo dňa 09.10.2018 výrokom I. zastavil dovolacie konanie. Výrokom II. žalovanému I náhradu trov dovolacieho konania nepriznal a výrokom III. uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť žalovanému v 2. rade náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu. V odôvodnení uviedol, že žalobca bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote do 10 dní a napriek tomu, že výzva bola právnenému zástupcovi žalobcu doručená dňa 02.08.2018, súdny poplatok nebol v stanovenej lehote, resp. do dňa vydania tohto rozhodnutia uhradený. O zastavení dovolacieho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie rozhodla sudkyňa, pričom aplikovala ust. § 2 ods. 1 písm. a), § 5 ods. 1 písm. a), § 8 ods. 1, § 10 ods. 1, 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov a § 256 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP. Záverom okresný súd poučil o možnosti podať proti tomuto uzneseniu odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia.

2. Krajský súd v Bratislave uznesením 9Co/15/2019-256 zo dňa 29. marca 2019 rozhodol o odvolaní

žalobcu tak, že napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uznesenia uviedol, že vec preskúmal a prejednal v rozsahu podaného odvolania a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné, pretože súd prvej inštancie náležite vec posúdil správne po právnej stránke a svoje rozhodnutie i náležitým spôsobom odôvodnil (§ 220 ods. 2 CSP). Uviedol, že Zákon o súdnych poplatkoch v § 14 ods. 4 výslovne zveruje rozhodovanie vo veciach súdnych poplatkov vyššiemu súdnemu úradníkovi, a to vrátane rozhodovania o zastavení konania. Pritom na rozhodovanie sa primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch). Súčasne s rozhodnutím o zastavení konania, nakoľko ide o rozhodnutie ktorým sa konanie končí, je súd v zmysle § 262 ods. 1 CSP povinný rozhodnúť aj bez návrhu o nároku na náhradu trov konania. Vyšší súdny úradník však nemôže vydať rozhodnutie, proti ktorému zákon pripúšťa odvolanie (§ 5 ods. 2 zákona č. 549/2003 Z. z.), pričom v zmysle § 357 písm. m/ CSP je proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania odvolanie prípustné. Zákonodarcom vytvorený nesúlad právnej úpravy Zákona o súdnych poplatkoch, Zákona o súdnych úradníkoch a Civilného sporového poriadku spôsobuje aplikačné problémy pri rozhodovaní o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku. V zmysle princípu zákazu odopretia spravodlivosti (denegatio iustitiae), ako aj s poukazom na zásadu právnej istoty vyplývajúcej z ústavou garantovaného práva na súdnu a inú právnu ochranu však nemožno dopustiť stav, kedy by súd o otázke zastavenia konania nerozhodol. Súd sa musí vysporiadať s vyššie načrtnutým legislatívnym konfliktom, a to aj s poukazom na čl. 4 ods. 2 CSP. Riešenie zvolené súdom prvej inštancie, keď o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a súčasne o nároku na náhradu trov konania rozhodol zákonný sudca prejednávajúci dotknutý spor, sa javí ako primerané a spravodlivé, v najvyššej možnej miere zachovávajúce procesné práva strán sporu. Zabezpečuje sa tak dosiahnutie rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, vrátane rozhodnutia o náhrade trov konania, a teda riadny prístup k spravodlivosti pre strany sporu a vyhnutie sa právnej neistote. Zároveň nie je stranám sporu upretá možnosť uplatniť opravný prostriedok, ktorým je v tomto prípade odvolanie, o ktorom rozhoduje nadriadený súd v senáte. Odvolací súd mal tiež za to, že súd prvej inštancie rozhodol tiež vecne správne, keď pre nezaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote uvedenej vo výzve, konanie zastavil. Nestotožnil sa s argumentáciou žalobcu, že v danom prípade už súd začal konať vo veci samej, čo by v zmysle § 10 ods. 2 písm. a/ Zákona o súdnych poplatkoch vylučovalo zastavenie konania. Dovolacie konanie predstavuje samostatné konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, oddelené od jednotného prvoinštančného a odvolacieho konania. Skutočnosť, že v právoplatne skončenom spore začal v minulosti konať vo veci samej súd prvej inštancie, nie je možné vzťahovať na samostatné dovolacie konanie. Nesúhlasil ani s názorom žalobcu, že zaslaním, resp. doručením dovolania protistrane (prvoinštančný) súd začal konať vo veci samej o dovolaní. Doručenie dovolania protistrane a prípadne ďalších podaní strán sporu, ako aj vyrubenie súdneho poplatku či výzva na odstránenie väd dovolania predstavujú prípravné úkony súdu prvej inštancie. Na samotné konanie o dovolaní je funkčne výlučne príslušný dovolací súd (§ 35 CSP), ktorý v tomto prípade konať vôbec nezačal. Pre úplnosť odvolací súd ešte uviedol, že dôvodom na zrušenie napadnutého uznesenia nie je ani dodatočná žiadosť žalobcu, po uplynutí lehoty uvedenej vo výzve na zaplatenie súdneho poplatku, o predĺženie tejto lehoty a s tým simultánne zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie, nakoľko tieto skutočnosti nastali až po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku a nemožno na ne prihliadať (§ 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch). Výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola žalobcovi doručená dňa 2.8.2018, desaťdňová lehota na jeho zaplatenie uplynula dňa 13.8.2018, k zaplateniu súdneho poplatku a podaniu žiadosti o predĺženie lehoty na jeho zaplatenie došlo až dňa 5.11.2018, uzavrel odvolací súd.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal prostredníctvom svojho právneho zástupcu žalobca dňa 24.06.2019 dovolanie, ktoré vymedzil dovolacím dôvodom podľa ust. § 420 písm. f) CSP, teda že konanie pred odvolacím súdom a samotné napadnuté uznesenie je postihnuté vadami, spočívajúcimi v nesprávnom procesnom postupe súdu, ktorým znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za vadu zmätočnosti považoval, že súd prvej inštancie v žiadnej časti svojho odôvodnenia nepoužil čl. 4 ods. 2 CSP, ktoré vo svojom odôvodnení využil odvolací súd. Zákon o súdnych poplatkoch v súvislosti s príkazom rozhodovať vo veciach súdnych poplatkov súdnym úradníkom, nepočíta v prípade rozhodnutia o

zastavení konania so skutočnosťou, že by niektorej zo strán mohli v súvislosti s takým zastavením vzniknúť trovy konania. O nároku na náhradu trov konania totiž súdny úradník rozhodovať nemôže (je proti nemu prípustné odvolanie), pričom o zastavení konania vo veciach súdnych poplatkov musí. Odvolací súd sám doplnil odôvodnenie uznesenia okresného súdu, ktoré nemá žiaden podklad v konaní pred súdom prvej inštancie. Odvolací súd tým, že nerozhodoval na základe relevantnej normy, resp. rozhodoval na základe takej normy v spojení s iným ustanovením a túto si vyložil v rozpore s ústavné súladným výkladom, uskutočnil taký postup, ktorý znemožnil žalobcovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Záverom dovolateľ žiadal zrušiť napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj uznesenie súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu sa vyjadril právny zástupca žalovaného v 2. rade, ktorý žiadal podané dovolanie odmietnuť podľa ust. § 447 písm. c).

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) konštatuje, že podané dovolanie v časti, ktorým sa potvrdilo napadnuté uznesenie, nie je prípustné a vo zvyšku týkajúceho sa priznaného nároku na náhradu trov odvolacieho konania nie je dôvodné.

6. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP. Za vadu zmätočnosti považoval, že súd prvej inštancie v žiadnej časti svojho odôvodnenia nepoužil čl. 4 ods. 2 CSP, ktoré vo svojom odôvodnení využil odvolací súd. Zákon o súdnych poplatkoch v súvislosti s príkazom rozhodovať vo veciach súdnych poplatkov súdnym úradníkom nepočíta v prípade rozhodnutia o zastavení konania so skutočnosťou, že by niektorej zo strán mohli v súvislosti s takým zastavením vzniknúť trovy konania. O nároku na náhradu trov konania totiž súdny úradník rozhodovať nemôže (je proti nemu prípustné odvolanie), pričom o zastavení konania vo veciach súdnych poplatkov musí. Odvolací súd sám doplnil odôvodnenie uznesenia okresného súdu, ktoré nemá žiaden podklad v konaní pred súdom prvej inštancie. Dovolateľ považuje napadnuté uznesenie odvolacieho súdu za prekvapivé, lebo sa mu odňala možnosť na dvojínštančnosť konania.

8. Dovolací súd preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a konštatuje, že z procesného hľadiska došlo k nesprávosti už na súde prvej inštancie, kedy o zastavení konania spolu s nárokom na náhradu trov konania rozhodla sudkyňa, pričom právomoc zastaviť dovolacie konanie bola zverená vyššiemu súdnemu úradníkovi. Dovolací súd zdôrazňuje, že konanie o súdnych poplatkoch je zákonom definované ako súdne konanie, ktoré prebieha výlučne na súde prvej inštancie s tým, že v tomto konaní rozhoduje vyšší súdny úradník, čomu v tomto prípade nedošlo, naviac v rozpore so zaužívanou praxou o odvolaní rozhodol odvolací súd, a to i napriek aktuálnej judikatúre 3Obo/14/2018 publikovanej v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR č. 9/2018 pod č. 82, v zmysle ktorého: Konanie o súdnych poplatkoch s účinnosťou od 01.07.2017 vrátane vydania uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku je jednoinštančné a vedie sa výlučne na súde prvej inštancie. Proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch, ktoré bolo vydané po 01.07.2017, nie je prípustné odvolanie ani dovolanie. Správne tak malo byť odvolanie ako procesne neprípustné odmietnuté, k čomu však na odvolacom súde nedošlo. Dovolací súd dovolanie v potvrdzujúcej časti odmietol z dôvodu jeho procesnej neprípustnosti v zmysle ust. § 447

písm. c) ako aj z dôvodu procesnej ekonomie a efektívnosti. Dovolanie v predmetnej veci nepredstavuje účinný prostriedok ochrany subjektívnych práv žalobcu proti potvrdzujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu o zastavení dovolacieho konania.

9. Dovolací súd zdôrazňuje, že len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch môže nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP, a to napríklad vtedy, ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie napadnutého rozhodnutia má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k justičnému omylu. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť len výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (Ryabikh proti Rusku, sťažnosť č. 52854/99), a napravenia väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém, ale nie z dôvodu právnej čistoty (Sutyazhnik proti Rusku, sťažnosť č. 8269/02, Protsenko proti Rusku, sťažnosť č. 13151/04, Tishkevich proti Rusku, sťažnosť č. 2202/05, Lenskaya proti Rusku, sťažnosť č. 28730/03).

10. Vo vzťahu konfliktu medzi právnou istotou a právnym purizmom Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že v otázke právnych princípov musia byť rešpektované pravidlá súdnej právomoci. Avšak zohľadniac špecifické okolnosti prípadu v konaní Sutyazhnik proti Rusku, sťažnosť č. 8269/02, Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že nenašiel žiadnu naliehavú spoločenskú potrebu, ktorá by odôvodňovala odklon od princípov právnej istoty. Rozhodnutie bolo v danom prípade národným súdom zrušené primárne pre nedostatok právnej čistoty a nie s cieľom napraviť chybu, ktorá by mala pre súdny systém zásadný význam. Vzhľadom na vyššie uvedené aj dovolací súd uvádza, že zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu by tak bolo neproporčným prostriedkom a dovolací súd sa v tomto prípade priklonil k rešpektovaniu zásady právnej istoty pred právnou čistotou napadnutého rozhodnutia.

11. Dovolateľ namietol aj prekvapivosť rozhodnutia, z dôvodu, že odvolací súd v odôvodnení odkázal na čl. 4 ods. 2 CSP, ktoré súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí nepoužil. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382 ustanovuje, že ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

12. Vyššie citované ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci z § 382 CSP (tiež por. § 171 ods. 1 CSP) teda súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010). V zmysle ustanovenia § 382 CSP, právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu sporu žiadny z účastníkov sporu. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

13. V danom prípade dovolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie zastavil dovolacie konanie z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote určenej vo výzve. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, pričom uviedol, že sa v odôvodnení môže obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Aj keď sa dovolací súd nestotožňuje s výkladom odvolacieho súdu aplikovaným v bode 18. napadnutého uznesenia, táto skutočnosť z vyššie uvedeného dôvodu procesnej ekonomie, efektívnosti ako aj prevahy právnej istoty pred právnou čistotou

nie je dôvodom na zrušenie rozhodnutí a navrhované vrátenie vecí súdu prvej inštancie.

14. Dovolateľ podal dovolanie aj proti výroku, ktorým bol odvolacím súdom priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V tejto časti dovolací súd dovolanie podľa ust. § 448 zamietol, z dôvodu, že toto nie je dôvodné. Z uznesenia 12C/62/2013-343 zo dňa 10.06.2019 jednoznačne vyplýva, že vzhľadom na skutočnosť, že žalovaným 1/ a 2/ v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli, napriek skutočnosti, že odvolací súd priznal žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania, súd prvej inštancie uložil povinnosť žalobcovi uhradiť žalovanému 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania vo výške 0,- EUR.

15. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa ust. § 453 ods. 1 CSP v spojení s ustanoveniami § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP. Dovolací súd dovolanie žalobcu v časti odmietol a v časti zamietol ako nedôvodné, žalovaným 1/ a 2/ by preto patrilo nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Keďže žalovanému 1/ v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli, dovolací súd mu proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznal. Žalovaný 2/ sa v dovolacom konaní vyjadril k podanému dovolaniu, má teda proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

16. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.